

Ilmo Keskimäki

18.12.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuntopyyntönnö OKM049:00/2017

Suomen Akatemian toimikuntarakenteen uudistaminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi luonnoksista laiksi Suomen Akatemiaa koskevan lain muuttamisesta ja lakiluonnosta vastaavaksi asetukseksi.

Lähtökohdat lakiehdotuksen valmistelulle ja Suomen Akatemian toimikuntarakenteen uudistamiselle ovat perusteltuja. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan toimintaympäristö on muuttunut sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Useiden arvioiden mukaan Suomessa tutkimustoiminnan tulokset eivät ole kansainvälisessä vertailussa kehittyneet yhtä nopeasti kuin useissa muissa maissa. Ehdotusluonnos tarjoaa hyvän pohjan jatkovalmistelulle, jossa tulisi kuitenkin THL:n mielestä ottaa huolellisesti huomioon kansallinen ja kansainvälinen kehitys TKI-alueella sekä arvioida tämän perusteella kattavammin mahdollisia kehittämisvaihtoehtoja.

Ehdotusluonnoksessa ei ole nykytilanteen osalta arvioitu yksityiskohtaisesti koko tutkimus- ja innovaatiokenttää ja siinä tapahtuneita muutoksia, kuten yliopisto- ja tutkimuslaitosuudistusta, ja TKI-rahoitusinstrumenteissa tapahtuneiden muutosten vaikutuksia Suomen Akatemian toiminnan uudistamistarpeeseen. Tämä muun muassa vaikeuttaa Suomen tilanteen vertaamista kansainväliseen kehitykseen. Esimerkiksi Norjassa keskeinen tutkimusrahoittaja tutkimusneuvosto vastaa toiminnaltaan Suomen Akatemian, strategisen tutkimuksen neuvoston ja Tekesin toiminta-alueista. Ruotsin ja Alankomaiden osalta kuvaus ei ota huomioon, että Ruotsin tiedeneuvosto ja Alankomaiden NWO vastaavat vain osasta Suomen Akatemian tutkimusrahoitusvastuusta. Ruotsin osalta muut tutkimusrahoittajat sivuutetaan maininnalla, vaikka esimerkiksi Forte vastaa Ruotsissa suurelta osin Suomen Akatemian vastuulla olevan kansanterveys- ja hyvinvointitutkimuksen rahoituksesta. Alankomaissa on puolestaan oma tutkimusrahoittajansa muun muassa terveydenhuoltoa käsittelevälle tutkimukselle (ZonMw).

Ehdotusluonnoksen perusteluosassa uudistuksen toteuttamisvaihtoehdot esitetään puutteellisesti. Luonnoksen todetaan että vaihtoehtoja lain ja asetuksen muuttamiselle tavoitteiden saavuttamiseksi ei käytännössä ole. Tämä ei vaikuta uskottavalta. Perusteluissa ei osoiteta, miksi valittu ehdotus olisi edullisin tapa lainsäädännön kehittämiseksi eikä ehdotuksessa ja vaikutusarviossa selkeästi esitetä, miten ehdotus muuttaa nykykäytäntöä.

Ehdotusluonnokseen liittyvän asetusluonnoksen mukaan toimikuntien lukumäärä rajataan kolmeen ja nykyisten terveyden tutkimuksen ja biotieteiden ja ympäristön

www.thl.fi

Ilmo Keskimäki

18.12.2017

tutkimuksen toimikuntien yhdistämistä. Tätä perustellaan viittaamalla valmisteluvaiheessa tehtyihin selvityksiin erittelemättä yksityiskohtaisemmin tekijöitä, joihin ehdotus perustuu. Näiltä osin ehdotusta on vaikea arvioida. On myös todettava useimpien vertailumaiden tutkimusrahoittajien rakenne poikkeaa Suomen ehdotetusta rakenteesta, mikäli otetaan huomioon kattavammin TKI-rahoituskenttä. THL kiinnittää huomiota siihen, että vertailumaissa terveyden ja hyvinvoinnin alueen tutkimusta tuetaan kohdennetuilla rahoitusinstrumenteilla. Ehdotuksen vaikutukset tulisi huolellisesti arvioida muun muassa kliinisen tutkimuksen, terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansallisesti tärkeän sosiaali- ja terveystalouden järjestelmään kohdistuvan tutkimuksen näkökulmasta.

Luonnoksessa ehdotetaan että Suomen Akatemian toimikuntien jäsenten toimikausien rajoittamista yhteen tai toimikunnan puheenjohtajan tapauksessa kahteen. Ehdotusta perustellaan sillä, että se edistäisi ns. aktiivitutkijoiden suostumista toimikuntien jäseniksi. Nykyinen toimikuntien 3+3 vuoden toimikaudesta on pitkä. Toisaalta myös tällä hetkellä jäsenen on mahdollista luopua jäsenyydestä ensimmäisen kolmivuotiskauden jälkeen. Vain yhteen kolmevuotiskauteen perustuva jäsenyys ja kaikkien toimikunnan jäsenten vaihtaminen kerralla puheenjohtajaa lukuun ottamatta, voi heikentää toiminnan jatkuvuutta. Tämän takia olisi perusteltua harkita luonnoksen ehdotukselle myös muita ratkaisumalleja. Mahdollinen vaihtoehto voisi olla toimikuntien jäsenten toimikauden määrittäminen neljäksi vuodeksi, mutta siten että puolet toimikuntien jäsenistö vaihtuisi rullaavasti kahden vuoden välein.

Ylijohtaja

Marina Erhola

Johtaja

Markku Pekurinen